

Raahen seudun
**HYVINVOINTI-
KUNTAYHTYMÄ**

RAAHEN SEUTUKUNNAN KOTOUTTAMISOHJELMA 2021-2024

SELVITYSOSA

Hyväksytty

Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymän yhtymähallitus 16.6.2021, § 80

Raahen kaupungin kaupunginvaltuusto 21.6.2021, § 86

Siikajoen kunnan kunnanvaltuusto 23.6.2021, § 73

Pyhäjoen kunnan kunnanvaltuusto 7.7.2021, § 69

Alkusanat

Käsissäsi on kattava, mutta napakka Raahen seutukunnan lakisääteinen kotouttamisohjelma vuosille 2021-2024.

Kotouttamisohjelmaa on työstetty aktiivisesti erilaisissa työryhmissä, joissa on ollut edustettuna eri alojen ammattilaisia alueen kunnista, hyvinvointikuntayhtymästä, oppilaitoksista ja seurakunnasta. Lisäksi kehittämistyöhön on osallistunut kolmannen sektorin edustajia sekä maahanmuuttaneista koottu ryhmä. Kotouttamisohjelman laatimiseen osallistuneiden henkilöiden määrä ja erilaiset taustat kuvaavat hyvin kotoutumisen edistämistä, jonka tulee olla monipuolista, -alaista sekä -äänistä. Kotoutumisen edistäminen tulee ottaa huomioon läpileikkaavana teemana organisaatioiden strategioissa ja erityisesti toiminnassa.

Perusteellinen päivitystyö osuu erittäin hyvään ajankohtaan. Edellinen kotouttamisohjelma (2017-2020) oli, kuten monien muiden kuntien/ seutukuntien, päivitetty tilanteessa, jossa maahanmuuton syyt olivat erilaiset, kuin nyt. Isot kansainväliset hankkeet vaikuttavat seutukunnan tilanteeseen ja tulevaisuudessa työperäinen maahanmuutto on välttämätöntä. On arvioitu, että työperäinen maahanmuutto jopa nelikertaistuu alueellamme ja pitkäkestoisten hankkeiden vuoksi osa työperäisistä maahanmuuttaneista asettuvat alueelle perheineen pysyvästi. Seutukunnan alueella asuu myös turvapaikanhakijoita sekä pakolaisia, joiden asettumista tulee kaikin keinoin edistää. Sen vuoksi toimintoja ja palveluita tulee kehittää.

Eriyisen tärkeää on kiinnittää huomiota siihen, miten lapset ja nuoret pystyvät osallistumaan ja kotoutumaan sekä löytämään paikkansa yhteiskunnassa. Tilanne haastaa myös viestintää. Ohjeet, mallit ja ajankohtaisuutisoinnit on huolehdittava eri kielillä. Samoin erikielisten ohjaus viestinnän eri kanaviin. Yleinen kielitaidon nosto ja vieraiden kielten käytön rohkeus tulee olla tasolla, jolla taataan palveluiden ja neuvonnan sujuva saanti.

Kotoutumisen edistäminen kuuluu kaikille. Onnistunut kotoutumisen edistämistyö edellyttää roolien ja vastuutahojen tunnistamista, määrittelyä sekä tunnustamista. Kunnilla on lain mukaan vastuu kotoutumisen koordinaatiosta, vastaavasti sosiaali- ja terveystoimi huolehtii sosiaali- ja terveyspalveluiden sujuvasta toiminnasta. Vapaaehtoistyö ja kolmannen sektorin toiminta tukee osaltaan kotoutumista ja keskinäistä kumppanuutta tulee määrätietoisesti kehittää.

Hyvä ohjelma on kuitenkin vain pohja. Lopputuloksen ratkaisee ohjelman sisäistäminen ja sen sisältämien asioiden, toimintojen ja toimintamallien käyttöönotto jokapäiväisessä arjen tekemisessä ja toiminnassa. Aktiivinen ote, hyvä, avoin ja arvostava asenne ratkaisevat sen, tunteeo maahanmuuttanut olevansa osa yhteisöä ja täysivaltainen jäsen. Se on loppujen lopuksi paras mittari työn onnistumisesta.

Marjukka Manninen

Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymän johtaja

Sisällysluettelo

Alkusanat	0
Johdanto.....	4
1. Kotoutumisen käsitteitä	5
2. Sijoittuminen seutukunnan kuntien strategiaan ja muihin ohjelmiin	6
3. Kotouttamisohjelman rakenne ja sisältö	7
4. Kotoutumisen edistämisen perusta.....	8
4.1. Seutukunnallinen kotoutumisen koordinaatio.....	8
4.2. Kotouttamisohjelman toteuttamisen systemaattinen seuranta ja arviointi	8
4.2.1 Toimintakertomuksen laadinta ja käsittely	9
4.2.2. Seutukunnallinen neuvoo-antavan toimielimen perustaminen	9
4.3. Osallisuuden ja yhdenvertaisuuden sekä saavutettavuuden vahvistaminen	9
4.3.1. Kokemuksellisen asiantuntijuuden hyödyntäminen	9
4.3.2. Ymmärrettävyyden ja erikielisen viestinnän vahvistaminen.....	10
4.4. Valtavirtaistamisen vahvistaminen	10
4.4.1. Ammattilaisten ja muiden toimijoiden osaamisen vahvistaminen.....	10
4.4.2. Monimuotoisuuden huomioiminen strategioissa ja ohjelmissa	11
5. Neuvonta ja ohjaus	12
5.1. Neuvonnan ja ohjauksen saatavuuden vahvistaminen	12
5.1.1. KotoNeuvo toiminnan käynnistäminen ja kehittäminen.....	12
5.1.2. Monikielisen neuvonnan kehittäminen ja käynnistäminen	12
5.2. Työvoiman ulkopuolella olevien kotoutumisen edistämisen vahvistaminen	13
5.3. Kansainvälistä suojelua saavien kotoutumisen alkuvaiheen kehittäminen.....	13
5.4. Mediaosaamisen ja digitaitojen vahvistaminen	14
6. Työ ja osaaminen	15
6.1. Työelämän vastaanottavuuden ja työllistymispolkujen kehittäminen.....	15
6.1.1. Työpaikoille jalkautuvan toimintamallin kehittäminen	15
6.1.2. Yrittäjyyden ja osuuskuntatoiminnan neuvontapalvelun kehittäminen.....	15
6.2. Kotoutumista edistävien koulutuskokonaisuuksien monipuolinen kehittäminen	15
7. Hyvinvointi ja terveys.....	17

7.1.	Terveystiedon edistäminen.....	17
7.1.1.	Maahantuloon liittyvän terveystarkastuksen prosessin määrittely.....	17
7.1.2.	Kulttuurisen haastattelumenetelmän hyödyntäminen terveydenhuollossa.....	17
7.2.	Vanhemmuuden tukeminen	18
7.2.1.	Perhekotoutumismallin kehittäminen.....	18
7.2.2.	Sähköisten verkkopalveluiden opastamismallin kehittäminen.....	18
7.3.	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen	18
8.	Asuminen ja turvallisuus.....	20
8.1.	Asumisen tukeminen	20
8.1.1.	Kuvakorttien kehittäminen	20
8.1.2.	Vuokrataloyhtiöiden henkilökunnan osaamisen vahvistaminen	20
8.2.	Turvallisuuden kokemisen edistäminen	21
8.2.1.	Turvallisuustiedon liittyvän tiedon lisääminen verkostotyön avulla	21
8.2.2.	Lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisykeinojen kartoittaminen	21
8.3.	Antirasismien ja kaksisuuntaisen kotoutumisen edistäminen	22
9.	Vapaa-aika ja sosiaaliset suhteet.....	23
9.1.	Kumppanuuden ja järjestöjen roolin vahvistaminen	23
9.1.1.	Kumppanuuden ja toimintaedellytysten kehittäminen.....	23
9.1.2.	Asiakasohjausta tukevan yhteisen seutukunnallisen verkkosivuston valitseminen ...	23
9.2.	Liikunnan ja kulttuurin hyödyntäminen kotoutumisessa.....	24
9.2.1.	Harrastuksia esittelevien tapahtumien kehittäminen	24
9.2.2.	Kirjastojen saavutettavuuden vahvistaminen verkostotyön avulla	24
9.2.3.	Maahanmuuttajataustaisten kulttuurialan toimijoiden osaamisen hyödyntäminen ..	25
9.3.	Vapaaehtoisuuden vahvistaminen.....	25
	Liite 1. Kotouttamisohjelman laadintaan osallistuneet.....	26
	Liite 2. Kotouttamisohjelman vastuutahojen yhteistiedot.....	28
	Liite 3. Kooste kuntien/ seutukunnan nykytilasta liittyen kotoutumisen edistämiseen.....	29
	Lainatut lähteet	30

Johdanto

Raahen seutukunnan alueella asui vuonna 2020 yhteensä 32 438 asukasta, joista Raahessa asui 24 353, Siikajoella 5 034 ja Pyhäjoella 3 051 asukasta. Seutukunnallisesti vieraskielisiä oli 908 henkilöä eli 2,8 % kaikista asukkaista. Vieraskielisten osuus jakaantuu siten, että Raahessa oli 3 %, Siikajoella 1,5 % ja Pyhäjoella 3 % kaikista asukkaista (Suomen virallinen tilasto (SVT), 2020).

Valtaosa seutukunnan vieraskielistä asuu Raahessa, jossa on tarjolla monipuolisesti erilaisia palveluita. Vastaavasti Siikajoella, jossa toimii Punaisen Ristin vastaanottokeskus, on kehitetty kotoutumista tukevia palveluita myös turvapaikanhakijoille. Pyhäjoella Hanhikivi-ydinvoimalan rakennushankkeen myötä on keskitytty työperäisten maahanmuuttaneiden palveluiden kehittämiseen. Erilaisista lähtötilanteista huolimatta, kunnilla on vahva tahto tehdä yhteistyötä, myös kotoutumisen edistämisessä.

Raahen seutukunnan vieraskielisten osuus on ollut jo pidempään kasvussa. Vuodesta 2015 vieraskielisten määrä on kasvanut lähes 30 prosentilla. Hanhikivi 1 -projektin parissa työskenteleviltä toimijoilta on saatu ennuste, jonka pohjalta arvioidaan projektissa vuonna 2024 työskentelevän 4 700 henkilöä. Mikäli näistä henkilöistä puolet olisivat vieraskielisiä, seutukunnan vieraskielisten osuus nousisi jopa 10 prosenttiin.

Laki kotoutumisen edistämisestä velvoittaa kuntia laatimaan kotouttamisohjelman kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön tukemiseksi. Kotouttamisohjelma hyväksytään kuntien valtuustoissa ja tarkistetaan vähintään neljän vuoden välein. (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/ 1386, 32 §).

Kotoutumisen edistäminen kuuluu kaikille. Viranomaisten lisäksi yhdistysten, seurakuntien ja muiden toimijoiden on mahdollista tuottaa palveluita kaikille kuntalaisille, myös maahanmuuttaneille. Laki kotoutumisen edistämisestä (30 §) velvoittaa kuntia yksin tai yhdessä huolehtimaan kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palveluiden järjestämisestä Raahen seutukunnan alueella. Vastaavasti Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymä vastaa sosiaali- ja terveyshuoltolain mukaisesta palveluiden tuottamisesta.

Tässä ohjelmassa on kuvattu seutukunnallisesti tavoitteita, toimenpiteitä, vastuutahoja sekä mitareita, joiden avulla kyetään kehittämään kotoutumisen edistämiseen liittyviä palveluita ja toimenpiteitä seuraavan neljän vuoden aikana. Olemassa olevia toimia tai palveluita ei ole kuvattu. Niistä on kuvio dokumentin lopussa (kts. liite 3).

Tämän selvitysosan tehtävänä on kuvata tarkemmin kotouttamisohjelman sisältöä.

1. Kotoutumisen käsitteitä

Antirasismi. On aktiivista syrjinnän vastustamista ja yhdenvertaisuuden edistämistä.

Hyvät väestösuhteet. Väestöryhmien väliset suhteet, jotka perustuvat myönteisiin asenteisiin, toimivaan vuorovaikutukseen, turvallisuuden tunteeseen ja osallistumiseen yhteiskunnassa.

Kaksisuuntainen kotoutuminen. Muutosprosessi, jossa maahan muuttanut omaksuu itselle uudessa yhteiskunnassa ja sen työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Vastaavasti vastaanottava yhteiskunta ja siellä asuvat ovat valmiita oppimaan uutta ja käymään rakentavaa vuoropuhelua.

Kansainvälistä suojelua saava. Henkilö, jolle on myönnetty pakolaisasema tai oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella.

Kotoutumisen edistäminen. Viranomaisten ja muiden tahojen tarjoamat kotoutumista tukevat toimenpiteet ja palvelut. Edellyttää usein myös yhteiskunnan vastaanottavuuden edistämistä

Kotoutuminen. Maahanmuuttaneen ja hänelle uuden yhteiskunnan sekä sen asukkaiden vuorovaikutteista kehitystä, jonka päämääränä on, että maahanmuuttanut tuntee olevansa hänet vastaanottaneen yhteiskunnan aktiivinen ja täysivaltainen jäsen. Tavoitteena on, että maahanmuuttanut omaksuu yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Samalla, kun hän tutustuu uuden asuinmaansa kielelliseen ja kulttuuriseen ympäristöön, tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.

Kulttuuritietoisuus. Viranomaisen osaa huomioida muun muassa viestinnässä ja asiakaskontaktissa kulttuurin vaikutuksen sekä itsessään että asiakkaassa.

Maahanmuuttanut. Ulkomailla syntynyt henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen, mutta hänelle on myönnetty oleskeluoikeus Suomessa.

Monimuotoisuusosaaminen. Ajattelu- ja toimintatapoja sekä käytäntöjä, jotka perustuvat toisen henkilön kunnioittamiseen ja arvostamiseen riippumatta hänen taustastaan tai asemastaan. Keskeistä on kyky tunnistaa ja tunnustaa toisen henkilön yleisinhimilliset, mutta myös kulttuurisesta erilaisuudesta tai vähemmistöasemasta nousevat tarpeet. Tavoitteena parantaa vähemmistöryhmiin kuuluvien asemaa.

Osallisuus. Tunne kuulumisesta suurempaan yhteiskunnalliseen kokonaisuuteen. Halu osallistua sen toimintaan sosiaalisesti, taloudellisesti ja/tai poliittisesti.

Toimijuus. Halu ja kyky tehdä omaan elämään ja toimintaan sekä toimintaympäristöön liittyviä aktiivisia valintoja. Edellyttää, että kanssaihmiset sekä ympäristön rakenteet ja normit antavat tähän riittävästi tilaa ja mahdollisuuksia.

Työperäinen maahanmuuttanut. Henkilö, joka työskentelee Suomessa ja on rekisteröity Digi ja väestötietovirastossa suomalaisen kunnan asukkaaksi.

Valtavirtaistaminen. Tietty tavoite tai näkökulma sisällytetään läpäisyperiaatteella osaksi kaikkea normaalia toimintaan, esimerkiksi viranomaisvalmistelua ja päätöksentekoa. Valtavirtaistamisen tarkoituksena on kehittää organisaatioiden menettelytapoja ja toimintakulttuuria. Tämän ohjelman puitteissa valtavirtaistaminen tarkoittaa esimerkiksi maahanmuuttaneen kysymysten huomioimista kaikissa kunnan asiakaspalvelurajapinnoissa, ei pelkästään erillisissä maahanmuuttajapalveluissa. Se voi vaatia nykyisten käytäntöjen uudelleenarviointia ja -muotoilua.

Vieraskielinen. Suomessa asuva, joka on rekisteröinyt äidinkielekseen jonkin muun kielen kuin suomen, ruotsin tai saamen.

Väestöryhmä. Tarkoittaa ihmisryhmää, jota yhdistää jokin yhteinen ominaisuus, esimerkiksi ikä, kieli, uskonnollinen vakaumus tai etninen alkuperä. Ihmiset eivät ole pelkästään yksittäisten ryhmien jäseniä. Jokaisella on useita merkityksellisiä suhteita, joiden kautta he ovat yhteydessä ympäristöön ja sen ihmisiin.

Yhdenvertaisuus. Ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta henkilön sukupuolesta, iästä, etnisestä tai kansallisesta alkuperästä, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta ja vakaumuksesta, mielipiteestä, vammasta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Suomen perustuslaissa yhdenvertaisuuden periaate viittaa sekä syrjinnän kieltoon että ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä.

Yhteiskunnan vastaanottavuuden edistäminen. Eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen, purkaminen ja kehittäminen siten, että kaikilla on tosiasiallinen mahdollisuus osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen.

2. Sijoittuminen seutukunnan kuntien strategiaan ja muihin ohjelmiin

Yhteiskunnan vastaanottavuuden vahvistaminen on kaikkien tehtävä. Valtakunnan tasolla kotoutumisen edistämisen uudistamisessa tarkastellaan liittymäpintoja muun muassa lapsi- ja perhepalveluiden muutoshjelmaan, jatkuvan oppimisen uudistukseen ja koulutuspoliittiseen selontekoon, kansalliseen demokraatiohjelmaan ja yrittäjyysstrategiaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020)

Seuraavaan taulukoon on koottu seutukunnan kuntien ja hyvinvointikuntayhtymän (RASHKY) voimassa olevista **strategioista** (kunta/ kaupunki/ kuntayhtymä) monikulttuurisuuteen tai kansainvälistymiseen liittyviä **mainintoja**. Lisäksi taulukossa on lueteltu keskeisimmät kuntien ja hyvinvointikuntayhtymän laatimat ohjelmat, joissa on tai tulisi olla viittauksia monikulttuurisuuteen.

	Visio	Arvot	Tavoitteet	Muut monimuotoisuuteen kytkeytyvät ohjelmat
Pyhäjoki	Pyhäjoki on hallitusti kasvava kansainvälinen kunta , joka tarjoaa monipuoliset elämisen ja yrittämisen mahdollisuudet.	Vastuullinen: Kunnan toiminnassa edistetään kestäväää kehitystä ja kansainvälistymistä tukevia ratkaisuja. Rohkea: Avoin: Pidämme huolta hyvästä yhteistyöstä nykyisten ja uusien asiakkaiden kanssa. Huomioimme kansainvälistymisen toiminnassamme.	Kansainvälisyyttä tukeva opinpolku varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle Yhteisöllisyyden lisääminen kansainvälisessä ympäristössä.	<ul style="list-style-type: none"> • Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma • Varhaiskasvatussuunnitelma • Raahen seutukunnan elinvoimastrategia**
Raahen	Elinvoimainen, lapsiystävällinen, osaava ja oudosti houkutteleva - yksi yhteinen Raahen.	Osallisuus ja yhteisöllisyys, kaupunkilaiset ovat aidosti mukana kehittämisessä. Raahen on utelias, ennakkoluuloton ja kehittyvä.	Kaikissa asioissa poikkileikkaavan asiana on kansainvälisyys , joka huomioidaan kaupungin palveluissa, markkinoinnissa ja viestinnän suunnittelussa.	<ul style="list-style-type: none"> • Aikuisten mediakasvatussuunnitelman (laadittavana) • Asuntopoliittinen ohjelma • Kaavoitusohjelma • Maileriohjelma 2020-2025 • Raahen seutukunnan elinvoimastrategia** • Strateginen maankäytön suunnitelma (laadittavana) • Varautumissuunnitelma lapsimäärän nousuun suurhankkeiden myötä (laadittavana) • Varhaiskasvatussuunnitelma • Vuorovaikutussuunnitelma (laadittavana) • Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma (päivitettävänä)
Siikajoki	Aito maaseutu meren rannalla, joen varrella, kaupunkien välissä. Meren makuinen maaseutu virran varrella vaikuttaa.		Monikulttuurinen kunta: Maahanmuuttajien integroituminen	<ul style="list-style-type: none"> • Varhaiskasvatussuunnitelma • Raahen seutukunnan elinvoimastrategia**
RASHKY	Sujuvaa ja toimintakykyistä arkea	Ihmisarvon kunnioittaminen Asiakaskeskisyys Vastuullisuus Avoimuus ja luottamuksellisuus		<ul style="list-style-type: none"> • Toimiva arki - hyvinvoiva lapsi*2015-2020 • Ikääntyvän väestön toimintakyvyn tukeminen 2025 • Mielenterveys- ja päihdestrategia • Hyvinvointiohjelma ja -kertomus * • Raahen seutukunnan kumppanuusasiakirja *

* hyvinvointikuntayhtymän ja kuntien yhteinen

** kuntien yhteinen

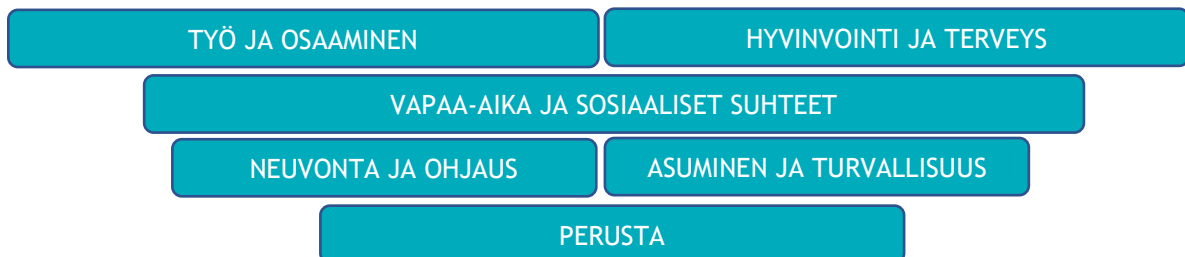
3. Kotouttamishjelman rakenne ja sisältö

Kotouttamishjelman laadintaan on osallistunut 50 henkilöä, jotka edustavat eri toimijoita ja tahoja. Laadintaprosessi jakaantui kolmeen tasoon; päälaatijat (22 henkilöä), pienryhmätyöskentelijät sekä päättäjät. Aikataulusta seuraavassa kuviossa tarkempi kuvaus.

Kotouttamishjelman rakennetta pohdittaessa hyödynnettiin tutkijoiden Ager ja Strangin (2008) kotoutumisen käsitteellistä viitekehystä, jota on työstetty ja käännetty suomeksi Hyvä alku Pohjanmaalla - hankkeessa (Pohjanmaan liitto, 2019). Viitekehyksessä on kymmenen keskeistä osa-aluetta, jotka on ryhmitelty neljään kokonaisuuteen. Tämän jaottelun pohjalta määriteltiin neljä pienryhmää, joiden avulla työstettiin teemoja.

- työllistymisen ja osaamisen sekä neuvonnan ja ohjaustoiminnan -ryhmä (15 henkilöä)
- hyvinvoinnin ja terveyden sekä asumisen ja turvallisuuden -ryhmä (16 henkilöä)
- vapaa-ajan ja sosiaalisten suhteiden -ryhmä (12 henkilöä)
- koordinaation (perusta) kehittäminen -ryhmä (4 henkilöä)

4. Kotoutumisen edistämisen perusta

Kotoutumisen edistäminen edellyttää kunnan tai kuntien tuottamia perustoimintoja. Koordinointi sekä kotouttamisohjelman seuranta ja toteutumisen arviointi ovat keskeisiä toimenpiteitä. Lisäksi osallisuuden edistäminen sekä kuntien tuottamien palveluiden valtavirtaistaminen tukevat alueelle asettautumista.

4.1. Seutukunnallinen kotoutumisen koordinaatio

Raahen seutukunta koostuu kolmesta kunnasta; Pyhäjoki, Raahe sekä Siikajoki. Lisäksi alueella toimii kaksi kuntayhtymää; Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymä sekä Koulutus kuntayhtymä Brahe. Tällä hetkellä hyvinvointikuntayhtymä vastaa pääosin kotoutumisen edistämisestä. Lisäksi kotoutumista on alueella tuettu erilaisten hankkeiden kautta.

Tulevaisuudessa maakunnallisesti hyvinvointialueet tuottavat sosiaali- ja terveydenhuoltolain mukaisia palveluita. Vastaavasti Pohjois-Pohjanmaan kunnat vastaavat kotouttamislain mukaisista palveluista ja toiminnoista (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386, 30 §)

Kotoutumisen edistäminen on tavoitteellista ja monialaista toimintaa. Tarjottavien palveluiden tulee olla tarpeisiin ja resursseihin nähden kohdennettuja sekä oikea-aikaisia. Ilman viranomaisen vastuulla olevaa koordinaatiota kotoutumisen edistämisen kokonaisvaltainen kehittäminen ja yhteen sovittaminen ei ole mahdollista. Seutukunnalla kehittämistyötä tekevät hankkeet voivat ainoastaan tukea viranomaisen työskentelyä.

Kotoutumisen koordinaatio on laaja-alainen ja monipuolinen tehtävä. Kotouttamisohjelmassa 2021-2024 seutukunnallinen koordinoija on keskeinen toimija. Hänen vastuulla on kuusi toimenpidettä. Kaiken kaikkiaan kotouttamisohjelmassa on 31 toimenpidettä.

Seutukunnallisen koordinoititehtävän hoitamiseen tulee nimetä vakinainen vastuutaho sekä henkilö. Kuntien keskinäisestä yhteistyöstä tulee laatia sopimus, jossa tulee sopia koordinaation sisällöstä sekä valtuuksista.

4.2. Kotouttamisohjelman toteuttamisen systemaattinen seuranta ja arviointi

Kotouttamisohjelma on lakisääteinen (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/ 1386, 32 §) strateginen työkalu, joka ohjaa kotoutumisen edistämiseen liittyvää työskentelyä ja palveluja. Kotouttamisohjelman laadinnassa on ollut mukana laaja joukko eri alojen ammattilaisia kaikista alueen kunnista, kuntayhtymistä, kolmannen sektorin toimijoista sekä seurakunnasta. Lisäksi kotouttamisohjelman valmistelussa on kuultu alueelle jo asettuneita henkilöitä, joilla on omakohtaista kokemustietoa alueelle kotoutumisesta. Kotouttamisohjelman sisällön suunnitteluun on panostettu ja ohjelmaan kirjatut tavoitteet on koettu tärkeiksi. Kotouttamisohjelman toteutumista tulee seurata ja arvioida.

4.2.1 Toimintakertomuksen laadinta ja käsittely

Kotouttamisohjelmaan kirjattujen vastuutahojen tulee työskennellä aktiivisesti ja vastuullisesti tavoitteiden mukaisesti. Työskentelystä ja tilanteesta annetaan vuosittainen raportti sekä pyydettyessä tarkempi selvitys. Kotoutumisen koordinaatiosta vastaava toimija kokoaa tuotetut raportit vuosittain seutukunnalliseen kotoutumisen edistämisen toimintakertomukseen.

Kotouttamisohjelman seuranta ja arviointia toteuttaa laaditun seutukunnallisen toimintakertomuksen pohjalta kuntien poliittiset sekä hyvinvointikuntayhtymän päätöksentekojärjestelmät. Tarvittaessa toimenpiteistä vastuussa oleville tahoille annetaan tarkempaa ohjausta tavoitteisiin pääsemiseksi.

4.2.2. Seutukunnallinen neuvoo-antavan toimielimen perustaminen

Rakenteiden tulee tukea vuoropuhelua sekä yhteistyötä (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/ 1386, 31 §). Siksi on perustettava maahanmuuttaneista, poliittisista päätöksentekijöistä sekä viranomaisista muodostettu seutukunnallinen neuvoo-antavan toimielin. Toimielimen avulla vahvistetaan systemaattista yhteistyötä, seurataan kotouttamisohjelmaan kirjattujen tavoitteiden toteutumista sekä nostetaan esille ajankohtaisia asioita ja ilmiöitä.

Kotoutumisen koordinaation yhteistyösopimusta (kts. 4.1.) työstettäessä on keskusteluihin otettava mukaan neuvoo-antavan toimielimen perustamiseen liittyvät asiat; rakenne, valtuudet/ tehtävät, rakenteellinen sijainti sekä kustannusten jakautuminen. Neuvoo-antavan toimielimen toimintaa käynnistettäessä on huomioitava, että maahanmuuttaneiden jäsenistön kokoamisessa on huomioitu yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistävät asiat.

4.3. Osallisuuden ja yhdenvertaisuuden sekä saavutettavuuden vahvistaminen

Aito osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuus (Kuntalaki 2015/410, 22§) on onnistuneen kotoutumisen edellytys. Seutukunnallista kehittämistyötä tehtäessä palveluiden käyttäjiä ja heitä edustavia tahoja on kuultava ja osallistettava.

Osallistamisen malleja on lukuisia. Sitran Demokratiakokeilut 2020 hankkeessa on haettu ideoita erilaisista demokratiakokeiluista (Sitra, 2021).

4.3.1. Kokemuksellisen asiantuntijuuden hyödyntäminen

Kokemuksellinen asiantuntijuus rakentuu omakohtaiseen kokemukseen maahanmuutosta ja kotoutumisesta. Kokemuksellisen asiantuntijuuden hyödyntäminen palveluiden kehittämisessä sekä arvioinnissa tulee olla systemaattista ja läpinäkyvää.

Kuntien kansalaistoiminnasta vastaavat tahot yhdessä tai erikseen perehtyvät erilaisiin demokratiaa vahvistaviin osallistamisen malleihin. Arvioinnin pohjalta tehdään seutukunnallinen viranomaisia velvoittava suunnitelma siitä, miten käyttöön otettava toimintamalli/ mallit toteutetaan ja

jalkautetaan osaksi kunnallista kehittämistyötä. Suunnitelmissa tulee huomioida tasa-arvoisesti alueella asuvien maahanmuuttaneiden erilaiset taustat ja maahanmuuton syyt.

Kokemuksellista asiantuntijuutta tulee hyödyntää myös käytännön asiakaspalvelutyössä. Viranomaisten ja muiden toimijoiden on annettava vapaaehtoisuudesta kiinnostuneille maahanmuuttaneille tietoa Suomen Pakolaisavun tai muiden toimijoiden kehittämistä vertaistoiminnan koulutuksista. Niiden avulla voidaan kouluttaa esimerkiksi omankielisiä vertaisryhmäohjaajia tai yhteiskuntaorientaatioon perehtyneitä kouluttajia.

4.3.2. Ymmärrettävyyden ja erikielisen viestinnän vahvistaminen

Viranomaisten tuottama viestintä tulee olla selkeää ja ymmärrettävää (Hallintolaki 2003/434, 9 §). Kaikessa viestinnässä on otettava huomioon myös maahanmuuttaneiden kielelliset erityistarpeet. Tarvittaessa huomioidaan erikielinen viestintä. Monikanavainen viestintä on oltava tasa-arvoista ja saavutettavaa. InfoFinland.fi - verkkopalveluun kirjattujen tietojen tulee olla ajantasaisia ja sisällön kehittäminen on oltava jatkuvaa.

Viranomaisen on kaikissa toiminnassaan huomioitava lain edellyttämä tulkkausvelvoite (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386, 5 §). Tulkkivälitteisestä työskentelystä tulee tehdä kunta-kohtainen/ seutukunnallinen selkeä soveltamisohje, johon sitoutetaan kaikki viranomaiset ja muut keskeiset toimijat. Keskeisten seutukunnassa käytössä olevien lomakkeiden päivittämisen tai uusien lomakkeiden suunnittelun yhteydessä huomioidaan selkokielisyys.

4.4. Valtavirtaistamisen vahvistaminen

Valtavirtaistamisen tavoitteena on huomioida yhdenvertaisuuteen (Yhdenvertaisuuslaki 2014/ 1325, 5 §) perustuen maahanmuuttajien tarpeet palveluita kehitettäessä ja päätöksiä tehtäessä. Tarpeiden tunnistamisen taustalla tulee olla ajantasaista sekä oikeaa tietoa maahanmuutosta ja siihen liittyvistä ilmiöistä.

4.4.1. Ammattilaisten ja muiden toimijoiden osaamisen vahvistaminen

Kulttuurisensitiivisyyteen ja erilaisten ihmisten kohtaamiseen liittyviin asioihin perehtyminen on jokaisen kunnassa ja hyvinvointikuntayhtymässä työskentelevän sekä poliittisessa päätöksenteossa mukana olevalle velvollisuus. Kuntien ja hyvinvointikuntayhtymän johtavissa asemassa olevien viranomaisten tulee huolehtia siitä, että jokaisessa toimintayksikössä on riittävä määrä osaavia työntekijöitä (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/ 1386, 30 §). Myös uusien työntekijöiden systemaattiseen perehdyttämiseen tulee kiinnittää huomioita.

Suoraan kotoutumisen edistämiseen osallistuvien viranomaisten asiantuntijuuteen ja laadukkaaseen työskentelyyn on kiinnitettävä huomiota. Keskeisten asiantuntijoiden tulee osallistua alueelliseen ja valtakunnalliseen yhteistyöhön sekä koulutuksiin. Kotoutumisen edistämisen asiantuntijoiden on huolehdittava ajantasaisen tiedon jalkauttamisesta.

4.4.2. Monimuotoisuuden huomioiminen strategioissa ja ohjelmissa

Seutukunnan kuntien ja hyvinvointikuntayhtymän on strategioiden ja ohjelmien päivittämisen yhteydessä otettava selkeästi kantaa alueen monimuotoistumiseen ja sen vaikutuksiin sekä pohdittava toimenpiteitä. Maahanmuuttoon liittyvien ilmiöiden ja tutkitun tiedon analysoimisessa tulee kuunnella kotoutumiseen perehtyneiltä asiantuntijoilta, keskeisiä toimijoita sekä kokemuksellisia asiantuntijoita (kts. 4.3.1.).

5. Neuvonta ja ohjaus

Alueelle muuttava maahanmuuttanut tarvitsee alkuvaiheessa monipuolista ja -alaista neuvontaa. Neuvonnan lisäksi alkuvaiheessa on tärkeää tunnistaa henkilöt tai perheet, jotka hyötyvät yksilöllisestä ohjauksesta ja moniammatillisesta suunnitelmien laadinnasta. Myös alueelle jo aiemmin asettautuneet maahanmuuttaneet saattavat tarvita muuttuvissa elämäntilanteissa tietoa ja ohjausta.

5.1. Neuvonnan ja ohjauksen saatavuuden vahvistaminen

Kunnilla on lakisääteinen (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386, 8 §) tehtävä tarjota alueella asuville maahanmuuttaneille neuvontaa ja ohjausta. Tällä hetkellä kotoutumista edistävää neuvontaa ja ohjausta tarjoavat hyvinvointikuntayhtymän aikuissosiaalityön sosiaaliohjaajat.

5.1.1. KotoNeuvo toiminnan käynnistäminen ja kehittäminen

KotoNeuvo on kotoutumista edistävää neuvontaa ja ohjausta antava palvelupiste, jonka toimintaa on kehitetty työ- ja elinkeinoministeriön rahoittamassa hankkeessa vuosina 2020 ja 2021. KotoNeuvon toiminta tulee asemoida kunnan/ kuntien rakenteisiin siten, että sen tuottamat palvelut tukevat kunnan/ kuntien peruspalveluita. Tavoitteena on kunnille annetun lakisääteisen viranomaistehävän hoitaminen.

Neuvonta tulee kohdistaa kaikille alueella asuville maahanmuuttaneille. Tavoitteena tiedon jakaminen sekä oikeisiin palveluihin ohjaaminen. Neuvontaa tulee antaa monikanavaisesti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Ohjaus on kohdistettava henkilöihin tai perheisiin, jotka tarvitsevat pitkäkestoisempaa tukea kotoutumiseen. Viranomaisen tekemään arviointiin ja suunnitelmaan (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386, 9 § - 11 §) pohjautuen ohjauksen on oltava tavoitteellista ja yksilöllistä sekä asiakasta velvoittavaa.

Toimintaan on varattava riittävät resurssit sekä sen kehittäminen tulee olla jatkuvaa ja ajantasaista lainsäädäntöä noudattavaa.

5.1.2. Monikielisen neuvonnan kehittäminen ja käynnistäminen

Seutukunnan alueella asuu eri kieliä puhuvia maahanmuuttaneita. Heistä 38 % puhuu venäjää, viroa 5,7 %, persiaa/ farsia 5,3 % ja thaita 5 %. Lisäksi seutukunnan alueella puhutaan muun muassa englantia, kiinaa, kurdia, puolaa, slovakiaa, turkkia, unkaria, tšetšeeniä. (Suomen virallinen tilasto (SVT), 2020)

Monikielinen neuvonta tarjoaa neuvontapalvelua asiakkaan omalla tai hyvin osaamalla kielellä. Kotoutumisen alkuvaiheessa omalla kielellä saatu neuvonta tukee kotoutumista ja saadun tiedon ymmärtämistä.

KotoNeuvo-toiminnan yhteyteen tulee kehittää monikielistä neuvontaa yhteistyössä maakunnan keskuskaupungin eli Oulun sekä muiden lähellä olevien seutukuntien kanssa. Kehittämistyössä tulee huomioida erikielisten yhdenvertaisuus.

5.2. Työvoiman ulkopuolella olevien kotoutumisen edistämisen vahvistaminen

Työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttaneiden tilannetta on selvitetty (Jauhola;Karinen;Kortelainen;& Luukkonen, 2020). Raportissa todetaan, että valtakunnallisesti työvoiman ulkopuolella olevia henkilöitä ei systemaattisesti tavoiteta. Ratkaisuna esitetään muun muassa lainsäädännöllistä velvoitteiden ja vastuiden määrittelyä.

Kotivanhempien ja iäkkäiden maahanmuuttaneiden tilanteeseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Koordinoijan tulee yhdessä keskeisten toimijoiden ja vertaisohjaajien kanssa kehittää ja ottaa käyttöön toimintamalli, jonka avulla saavutetaan kotoutumisen alkuvaiheessa työvoiman ulkopuolella olevat henkilöt. Heille on tarjottava yksilöllisiä ratkaisuja, joiden avulla kotoutuminen käynnistyy. Kehittämistyössä tulee huomioida myös kotona hoidettavien lasten hoidon tarve.

5.3. Kansainvälistä suojelua saavien kotoutumisen alkuvaiheen kehittäminen

Kansainvälistä suojelua saavat ja myönteisen oleskeluvan saaneet henkilöt ja perheet (Ulkomaalaislaki 2004/301, 87 § - 90 §) ovat oikeutettuja kotoutumisajan ohjaukseen ja asiakkuuteen. Tästä tehtävästä kunnat saavat valtiolta korvausta (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386, 44 § - 50 §).

Kotoutumisaikaan liittyy vaiheita, joissa viranomaisella on lain velvoittamana laadittava moniammatillisesti henkilökohtainen alkuarviointi ja kotoutumissuunnitelma. Suunnitelman toteutumisen seuraaminen sekä asianmukainen päivittäminen ovat viranomaisen vastuulla. Vastaavasti suunnitelmaan kirjoitettu toimenpiteet ja tavoitteet ovat maahanmuuttaneelle velvoittavia. Alkuvaiheen kotoutumisen edistämisessä on keskeistä, että viranomainen huolehtii asianmukaisesti tulkkivälitteisestä työskentelystä.

Kunta tai kunnat yhdessä vastaavat kuntaan muuttavista pakolaisista sekä laadukkaasta ja yksilöllisestä kotouttamispalveluiden tuottamisesta. Kuntien tehtävänä on varmistaa, että palvelua on tuottamassa riittävä määrä kotoutumisen asiantuntijoita ja käytössä on oikeat työvälineet työn suorittamista varten.

Koordinoija kehittää ja kuvaa yhdessä vastaanottokeskuksen, työllisyyden kuntakokeilun ja sosiaalitoimen kanssa asiakasprosessin ja kotoutumisen edistämiseen liittyvät palvelupaketit. Yhteisesti kehitettyä mallia toteutetaan kaikkien vastaanottokeskuksesta kuntaan muuttavien henkilöiden ja perheiden kanssa.

5.4. Mediaosaamisen ja digitaitojen vahvistaminen

Kirjaston (Laki yleisistä kirjastoista 2016/1492, 6 §) yleisenä tehtävänä on tarjota ohjausta tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon. Yleisten kirjastojen neuvosto on (2019) antanut suosituksen siitä, miten kirjastot osallistuvat digituen tarjoamiseen.

Raahen kaupunginkirjasto valmistelee aikuisten mediakasvatussuunnitelmaa, jossa huomioidaan myös maahanmuuttaneiden mediakasvatustarpeet. Suunnitelman pohjalta Raahen kaupunki kehittää ja pilotoi toimintamallin, jossa tarjotaan eKirjastopalveluiden opastusta, henkilökohtaista digiopetusta, lukuohjausta, informaatio- ja medialukutaidon ohjausta sekä digitaaliseen palveluihin liittyviä tapahtumia aikuisväestölle. Opastusta ja ohjausta tarjotaan tarpeen mukaan yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Pilotointiin osallistuvien kokemuksia kartoitetaan kyselyn avulla.

Pilotoinnista saatujen kokemusten perusteella Pyhäjoki ja Siikajoki ottaa mallin käyttöön soveltuvin osin.

6. Työ ja osaaminen

Seutukunnan työttömyysaste on 17,1 % (Pyhäjoki 14,8%, Raahe 18,3%, Siikajoki 12,6%), kun valtakunnallinen luku on 16,1 % (4/2021). Vastaavasti maahanmuuttaneiden työttömyysaste (4/2021) koko työvoimasta on Pyhäjoella 12,5%, Raahessa 17,3% ja Siikajoella 23,1%. Raahen seutukunnassa on alkanut 1.3.2021 kuntakokeilu, jonka avulla kehitetään muun muassa maahanmuuttaneiden työllistymisen polkuja.

6.1. Työelämän vastaanottavuuden ja työllistymispolkujen kehittäminen

Työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistänyt työelämän monimuotoisuusohjelman (2020), joka jatkuu maaliskuuhun 2023 asti. Ohjelman tavoitteena on vahvistaa maahanmuuttaneiden mahdollisuuksia päästä koulutustaan vastaaviin tehtäviin ja edistää urakehitystä. Lisäksi tavoitteena on lisätä organisaatioiden ja yritysten monimuotoisuusosaamista.

6.1.1. Työpaikoille jalkautuvan toimintamallin kehittäminen

Työllistyminen edistää kotoutumista. Erityisesti järjestöissä ja yhdistyksissä on matalan kynnyksen työpaikkoja, joissa on mahdollista tutustua työelämään sekä opetella suomen kieltä.

Yhä useampi työnantaja tai kolmannen sektorin toimija on kiinnostunut palkkaamaan maahanmuuttaneen. Rekrytointi, työantajana toimiminen tai erilaiset julkiset työllistämisen tuet voivat olla vieraita asioita, erityisesti kolmannen sektorin toimijoille. Myös kohtaanto - ongelma, jolla tarkoitetaan työn kysynnän ja tarjonnan jakautumisen eroa, haastaa seutukunnan elinvoimaisuutta.

Työllisyyden kuntakokeilu yhdessä järjestöjen ja yritysten kanssa kehittää ja ottaa käyttöön jalkautuvan toimintamallin. Tavoitteena on tarjota työpaikoilla tapahtuvaa työllistämiseen ja perehdytykseen liittyvää neuvontaa työnantajille sekä työntekijöille.

6.1.2. Yrittäjyyden ja osuuskuntatoiminnan neuvontapalvelun kehittäminen

Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut yrittäjyysstrategiaa (2020), jossa on nostettu esiin myös maahanmuuttajayrittäjät. Yritys- tai osuuskuntatoiminta tarjoaa mahdollisuuden itsensä työllistämiseen. Toiminnan aloittamiseen liittyy kuitenkin asioita, joihin on hyvä saada neuvontaa ja opastusta. Raahen seudun kehitys tarjoaa neuvontapalveluita liiketoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen.

Raahen seudun kehitys yhteistyössä työllisyyden kuntakokeilun kanssa kehittää myös englanninkielistä viestintää ja ohjauspalvelua sekä tapahtuma- ja mentoritoimintaa. Tavoitteena on löytää potentiaaliset asiakkaat.

6.2. Kotoutumista edistävien koulutuskokonaisuuksien monipuolinen kehittäminen

Maahanmuuttaneille tulee tarjota kotoutumista edistävää yhteiskuntatietoutta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Yhteiskuntaorientaatio sisältää tietoa muun muassa ihmisoikeuksista,

kotoutumisprosessista, suomalaisesta sosiaaliturvasta, verotuksesta, Suomen historiasta ja poliittisesta päätöksentekojärjestelmästä, asumisesta, julkisista palveluista ja viranomaistoiminnasta sekä suomalaisesta tapakulttuurista ja työelämästä.

Kotoutumiskoulutus (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386, 20 § - 21 §) järjestetään pääosin työvoimakoulutuksena. Lisäksi maahanmuuttaneilla on mahdollisuus opiskella omaehtoisesti. Näiden toimintojen lisäksi tarvitaan muita kotoutumista tukevia ja edistäviä toimenpiteitä.

Aikuisten perusopetus on tarkoitettu oppivelvollisuusiän ylittäneille aikuisille, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää. Opetus pohjautuu aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelmaan (Opetushallitus, 2017).

Raahe - opisto ja Siikajoki - opisto tuottavat vapaan sivistystyön kursseja, joiden kautta edistetään tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta sekä ihmisten monipuolista kehittymistä. Vapaan sivistystyön kursseilla korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys sekä osallisuus. Lisäksi vapaalle sivistystyölle on annettu vuodesta 2018 alkaen mahdollisuus toteuttaa aikuisille maahanmuuttaneille suunnattuja lukutaitokoulutuksia (Kansalaisopistojen liitto KoL, 2018).

Raahe - opiston ja Siikajoki - opiston tulee yhdessä selvittää seutukunnallisia tarpeita sekä aktiivisesti kehittää yhteistyössä lähiseutujen oppilaitosten sekä kotoutumisen asiantuntijoiden kanssa kurssi- ja koulutustarjontansa. Seutukunnallisessa kehittämissuunnitelmassa on huomioitava alueelle muuttavien maahanmuuttaneiden tarpeet oppia suomen kieltä sekä saada tietoa yhteiskunnasta. Myös maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kouluttajina toimimista on edistettävä. Kehittämistyöhön ja toimintaan on varattava riittävästi resursseja sekä etsittävä aktiivisesti keinoja ulkopuolisen rahoituksen saamiseksi. Ohjelmakauden aikana selvitetään myös taiteen perusopetuksen ja musiikkiopiston mahdollisuuksia edistää lasten ja nuorten kotoutumista.

7. Hyvinvointi ja terveys

Maahanmuuttaneiden terveydestä ja hyvinvoinnista on tehty Suomessa vasta muutama laaja tutkimus. ”Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointitutkimus (Maamu)” (2010-2012) sekä ”Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus (UTH)” (2014-2015) ovat laajimpia viime aikaisia tutkimuksia. (Castaneda & Kuusio, 2019, s. 121) Tuorein Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttaman FinMonik-tutkimus ”Ulkomaalaistaustaisten terveydestä ja hyvinvoinnista Suomessa” on julkaistu helmikuussa 2020 (Kuusio;Seppänen;Jokela;Somersalo;& Lilja, 2019).

7.1. Terveiden edistäminen

Terveiden edistämiseen (Terveidenhuoltolaki 2010/1326, 12 §) liittyy kaikki ne toimenpiteet, joiden avulla kyetään vahvistamaan terveyttä ja toimintakykyä.

7.1.1. Maahantuloon liittyvän terveystarkastuksen prosessin määrittely

Alueelle muutetaan eri maista ja maanosista. Jokaisella valtiolla on kansalliset rokotusohjelmat. Nämä suositukset voivat poiketa Suomen rokotusohjelmasta sekä suosituksista. Lisäksi on maita tai maanosia, joissa todetaan yhä edelleen vakavia tartuntatauteja, kuten hinkuyskää, tuhkarokkoa tai tuberkuloosia. Terveystarkastuksissa (Terveidenhuoltolaki 2010/1326, 14 §), joita tarjotaan juuri maahanmuuttaneille, tulee rokotusten lisäksi antaa yleistä ohjausta terveyteen ja asiointiin liittyvissä asioissa.

Pakolaistaustaisten henkilöiden osalta kuntien on mahdollista hakea ja saada valtiolta korvausta sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386, 49 §). Myöntöperusteista on erilliset ohjeet. Lisäksi edellytetään sopimusta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) kanssa.

Hyvinvointikuntayhtymän terveydenhuollon ammattilaiset määrittelevät ja kuvaavat maksuttoman terveystarkastuksen palveluprosessin, jossa on määritelty palveluvalikoima. Palvelusta ja sen sisällöstä tulee laatia kirjallinen esite, joka on saatavissa sähköisesti verkkosivuilla.

7.1.2. Kulttuurisen haastattelumenetelmän hyödyntäminen terveydenhuollossa

Työ- ja elinkeinoministeriö on julkaissut kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019 raportin, jossa käsitellään muun muassa lääkärin vastaanottopalveluiden koettua tarvetta. Tutkimuksessa Pohjois-Pohjanmaalla asuvista maahanmuuttaneista noin joka neljäs koki saamansa lääkärin vastaanottopalvelut riittämättömäksi. (Kuusio & Koponen, 2019, ss. 147-148).

Terveidenhuollossa asioivan maahanmuuttaneen omia käsityksiä sairaudesta ja siihen liittyvistä kulttuurisista tekijöistä on tärkeää selvittää. Kulttuurinen haastattelu on työkalu, jonka avulla on mahdollista ymmärtää potilaan sisäistä kokemusta sekä vahvistaa luottamusta ja hoitosuhdetta.

Mielenterveys- ja päihdepalvelut yhdessä terveysasemien vastaanottoyöstä sekä neuvolatyöstä vastaavien tahojen kanssa suunnittelevat ja käyttöönottavat toimintamallin, jossa systemaattisesti hyödynnetään kulttuurisen haastattelun menetelmää. Kehittämistyössä kiinnitetään huomiota myös tulkkivälitteisen työskentelyn ohjeistukseen. Tulkin käytöstä laaditaan selkeä soveltamisohje, johon sitoutetaan koko hoitohenkilökunta.

7.2. Vanhemmuuden tukeminen

Maahanmuuton yhteydessä käynnistyy perheen kotoutumisprosessi. Kotoutumiseen vaikuttaa perheen rakenne, roolit sekä kasvatusihanteet, ympäröivän yhteiskunnan asenteet ja vastaanottokyky. Kaikissa tilanteissa on tärkeää, että perheen aikuiset kykenevät säilyttämään vanhemmuutensa.

7.2.1. Perhekotoutumismallin kehittäminen

Varhaiskasvatus tavoittaa valtaosan ja perusopetus kaikki maahanmuuttaneiden perheiden vanhemmat. Varhaiskasvatustuki (2018/540, 3 §) ja perusopetuslaki (1998/628, 3 §) edellyttävät kasvatustyön ammattilaisilta kykyä tehdä yhteistyötä kasvatuksesta vastuussa olevien huoltajien kanssa.

Varhaiskasvatus ja perusopetus luovat perhekotoutumismallin, jossa maahanmuuttaneilla on mahdollisuus kohdata muita samassa perhetilanteessa olevia vanhempia. Toimintamallin kehittämistyöhön otetaan mukaan myös muita toimijoita. Kohtaamisen lisäksi mallissa kehitetään yksilö- ja ryhmämuotoisia toimintatapoja, joiden avulla vahvistetaan tulkkivälitteistä vuoropuhelua kodin ja kasvatustyön ammattilaisten välillä. Tavoitteena tukea vanhemmuutta sekä tarjota tietoa yhteiskunnasta ja sen palveluista.

7.2.2. Sähköisten verkkopalveluiden opastamismallin kehittäminen

Varhaiskasvatuksessa (Daisy) ja perusopetuksessa (Wilma) on käytössä sähköiset verkkopalvelut, joiden avulla ammattikasvattajat sekä huoltajat vaihtavat tietoa lapsesta ja nuoresta. Lisäksi verkkopalveluita käytetään ilmoittautumisiin liittyvissä asioissa.

Kotoutumisen alkuvaiheessa maahanmuuttaneilla vanhemmilla voi olla haasteita käyttää ja ymmärtää verkkopalveluiden käyttöä sekä siihen liittyviä tavoitteita. Myös heikko suomen kieli vaikeuttaa verkkopalveluiden käyttöä.

Perhekotoutumismallin yhteyteen kehitetään ja käyttöönotetaan toimintamalli, jossa opastetaan selkosuomella verkkopalveluiden käyttöä yksilöllisesti tai ryhmämuotoisesti. Tarvittaessa kotoutumisen alkuvaiheessa hyödynnetään perinteisiä viestintäkeinoja, kuten reissuvihkoa. Jokaisella sivistystoimen työntekijällä on vastuu huolehtia siitä, että kansainvälinen perhe saa tarvittavan opetuksen ja tiedon.

7.3. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen

Maahanmuuttaneiden lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia on tutkittu THL:n toimesta Et-nokids-hankkeessa (2011-2013) sekä Maahanmuuttajanuorten tarpeet tunnetuksi - hankkeessa

(2014-2015) (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2020). Lisäksi maahanmuuttajataustaisten terveyttä ja hyvinvointia on tutkittu kouluterveyskyselyissä vuosina 2013 ja 2015 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2018)

Nuorisopalvelut tarjoavat monipuolisia palveluita kaikille alle 29-vuotiaille nuorille. Toiminnan tavoitteena on muun muassa tukea nuoren kasvua, itsenäisyyttä ja yhteisöllisyyttä sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Toteuttamisen lähtökohta on yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus sekä kansainvälisyys. (Nuorisolaki 1285/ 2016, 2 §)

Nuorisopalvelut tuottavat jo nyt monenlaisia toimintoja, joiden kautta saavutetaan alueella asuvia maahanmuuttajataustaisia nuoria. Nuorisopalvelut kehittävät ja käyttöönottavat seutukunnallisen kyselyn, jonka tavoitteena on selvittää nuorten hyvinvoinnin tilaa. Kyselystä saatujen tietojen perusteella kehitetään maahanmuuttajataustaisille nuorille kohdennettuja palveluita yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Lisäksi nuorisopalvelut järjestävät vuosittain kulttuurikeskusteluita, joiden avulla kyetään vahvistamaan kaksisuuntaista kotoutumista.

8. Asuminen ja turvallisuus

Haitallisen asuinalueiden eriytymiskehityksen eli segregaatian lisäksi maahanmuuttaneiden asumiseen ja turvallisuuden tunteeseen tulee kiinnittää huomiota.

Asianmukainen asuminen ja asumisessa opastaminen mahdollistaa onnistuneen asettautumisen. Yhteiskunnan vastaanottavuudella, jossa kotoutuminen nähdään monen suuntaisena ja vuorovaikutteisena, on tärkeä merkitys koko yhteisön turvallisuuden rakentumisessa.

8.1. Asumisen tukeminen

Ympäristöministeriön asettama työryhmä on tuottanut asuntopoliittisen kehittämisohjelman, jossa esitetään toimenpide-ehdotuksia vuosille 2021-2028. Yhtenä ehdotuksena on asuinalueiden kehittäminen ja segregaatian ehkäisy laajalla poikkihallinnollisella yhteistyöllä. (Ympäristöministeriö, 2020, s. 32)

8.1.1. Kuvakorttien kehittäminen

Pakolaistaustaiset henkilöt ja perheet tai muut maahanmuuttaneet voivat muuttaa Suomeen asuin- ympäristöstä, joka poikkeaa merkittävästi suomalaisesta asumisesta. Yhteisöllisyyttä korostavasta kulttuuritaustasta tulevalla voi olla tietämätön, millaisia asumistaitoja vuokralaiselta edellytetään Suomessa. Alkuvaiheen kotoutumisen edistämiseen tulee sisältyä asumisen opastaminen ja ohjaaminen.

Kuvakortit ovat keino kertoa asioista, erityisesti tilanteissa, joissa ei ole yhteistä kieltä. Asumiseen liittyvien kuvakorttien kehittäminen ja käyttöönotto koetaan tarpeelliseksi. Asumisneuvoja yhdessä yhteistyötahojen kanssa suunnittelee, toteuttaa ja painattaa kuvakorttisarjan. Valmiit kuvakortit otetaan käyttöön vaiheittain asumiseen liittyvissä palveluissa. Työstämiseen tulee varata riittävästi resursseja, tarvittaessa etsittävä ulkopuolista rahoitusta.

8.1.2. Vuokralayhtiöiden henkilökunnan osaamisen vahvistaminen

Seutukunnan alueella on kunnallisia vuokralayhtiöitä; Raahen seudun asuntosäätiö ja Kiinteistö Oy Kummatti Raahessa, Kiinteistö Oy Hourunkoski Pyhäjoella sekä Ruukin Villa Oy ja Kiinteistö Oy Kvantti Siikajoella.

Tulevaisuudessa vuokralaisista yhä useampi on maahanmuuttanut. Asumiseen liittyvään neuvontaan ja ohjaamiseen osallistuu hakemusten ja vuokrasopimusten käsittelijöiden lisäksi myös kiinteistön huollosta ja ylläpidosta vastaavat työntekijät.

Kulttuurisensitiivinen työote, joka tarkoittaa toisen kulttuurin kunnioittavaa ja arvostavaa kohtaamista, tulee olla osa vuokraustoimintaa. Henkilökunnan osaamisen kehittymisestä tulee huolehtia aktiivisesti kaikissa kuntien omistamissa/ osaomistamissa vuokralayhtiöissä. Lisäksi henkilökunnan on voitava käyttää tarvittaessa käännös- ja tulkkipalveluita asiakastyön tukena.

Asumisneuvonnan ohjausryhmän toimesta vuokratalo-yhtiöiden henkilökunnalle ja yhteistyötahoille järjestetään vuosittain monikulttuurisuuteen liittyvä koulutus. Ohjausryhmä määrittelee koulutuksen aiheen, keston ja toteuttamistavan.

8.2. Turvallisuuden kokemisen edistäminen

Jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus kokea turvallisuutta ja koskemattomuutta (Perustuslaki 1999/731, 7 §). Turvallisuuden kokemus on tärkeä tekijä onnistuneessa kotoutumisessa.

8.2.1. Turvallisuustiedon liittyvän tiedon lisääminen verkostotyön avulla

Poliisin ja paloviranomaisen tehtävät ovat lakisääteisiä. Osa maahanmuuttaneista tulee maista, jossa valvontatehtäviä suorittavat viranomaiset ovat toiminnoillaan aiheuttaneet huolta ja ongelmia. Maahanmuuttaneiden luottamusta poliisiin ovat tutkineet Pitkänen, Saukkonen ja Westinen. Tutkimuksessa ilmeni, että tietyt vieraskieliset ryhmät luottavat vähemmän poliisiin kuin kansuomalaiset tai muut kieliryhmät (2019, ss. 48-49).

Arjen ja asumisen turvallisuuden edistäminen sekä oikean tiedon jakaminen on tärkeää. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK) on kehittänyt Osallistava Turvallisuus Maahanmuuttajille (OTE-M) - hankkeessa Turvakassi-koulutuksen. Tavoitteena muun muassa turvallisoaamisen lisääntyminen ja suomalaisen turvallisuuskulttuurin parempi tietämys. (Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö (SPEK), 2021)

Aikuissosiaalityö järjestää yhdessä SPEKin kanssa Turvakassi-koulutuksen seutukunnan alueella toimiville. Koulutukseen osallistuneista kootaan yhteistyöverkosto, joka kehittää yhteistoimintamallin, jossa kotoutumisen alkuvaiheessa oleville aikuisille maahanmuuttaneille tarjotaan ryhmämuotoisesti ajantasaista tietoa poliisiin, paloviranomaisen sekä muiden turva-alan ammattilaisten työtehtävistä.

8.2.2. Lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisykeinojen kartoittaminen

Väkivallan muotoja on useita. Maahanmuuttaneella ei ole välttämättä tietoa siitä, mikä katsotaan rikoslain (luvut 20-21 ja 24-25) mukaan väkivallaksi ja siten rangaistavaksi teoksi. Oikeusministeriö on julkaissut naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman vuosille 2020-2023, jossa nostetaan esille muun muassa kunniaan liittyvä väkivalta (Ruuskanen, 2020, ss. 35-39). Raahen ensi- ja turvakoti ry tarjoaa kriisiapua väkivaltaan liittyvään akuuttiin tilanteeseen.

Koordinoija yhdessä yhteiskuntaorientaatiota tarjoavien, kotoutumista edistävien toimijoiden ja Raahen ensi- ja turvakoti ry:n kanssa kartoittaa keinoja lähisuhdeväkivalltaan liittyvän tiedon vahvistamiseen. Mikäli havaitaan, että väkivaltaan liittyviä asioita tulee laajemmin kehittää, on etsittävä keinot ja rahoitus koordinoitun ennaltaehkäisevän työn aloittamiseksi.

8.3. Antirasismien ja kaksisuuntaisen kotoutumisen edistäminen

Kansainvälisesti sekä Euroopan tasoisesti on määritelty ihmisoikeudet. Inhimillisuus, suvaitsevaisuus ja lähimmäisen kunnioitus ovat perusarvoja, joita tulee edistää kaikissa toiminnoissa.

Suomessa on perustus-, yhdenvertaisuus-, rikos- sekä tasa-arvolaisissa käsitelty ihmisoikeuksia ja syrjintää. Lisäksi oikeusministeriöllä on käynnissä rasismien vastainen ja hyvien väestösuhteiden toimintaohjelman valmistelu (Oikeusministeriö, 2021).

Rasismia voi esiintyä eri tasoilla, myös rakenteissa. Valtaväestöltä nämä yhteiskunnan järjestelmien sisään rakentuneet esteet ja hidasteet jäävät usein huomaamatta. Rasismia voi ilmentyä myös mikroaggressiona. Tämä tarkoittaa ennako - oletuksiin perustuvaa ajattelua siitä, että jokin toiminta/ teko on harmitonta, vaikka tosiasiallisessa tilanteessa toiminta/ teko on tosiasiallisesti rasistinen.

Kaksisuuntaisen kotoutumisen lähtökohtana on muutoksen prosessi, jossa sekä vastaanottavassa yhteiskunnassa asuvat ihmiset että maahanmuuttanut muuttuvat ja mukautuvat monimuotoistumisen myötä.

Raahen seutukunnan kunnat ja hyvinvointikuntayhtymä osallistuvat yhdessä Suomen Punaisen Ristin sekä muiden järjestöjen ja toimijoiden kanssa vuosittain viikolla 12 rasismien- ja syrjinnänvastaiseen viikkoon. Tapahtumia ja tilaisuuksia järjestetään päiväkodeissa, kouluissa sekä muissa toiminnoissa, esimerkiksi työyhteisöissä. Myös tapahtumaviikon ulkopuolella aihetta pidetään esillä eri keinoin.

Kaikkien kuntien ja hyvinvointikuntayhtymän viestinnässä kiinnitetään huomiota siihen, miten asioita ilmaistaan ja kuinka niistä kirjoitetaan. Vihapuheeseen ja muuhun asiattomaan ilmaisutapaan puututaan välittömästi.

9. Vapaa-aika ja sosiaaliset suhteet.

Kolmannen sektorin kehittämien tai vapaaehtoisuuteen pohjautuvien toimintamallien kautta voidaan tukea kotoutumista elämän eri vaiheissa. Tulevaisuudessa kolmannen sektorin tuottamat palvelut ovat entistä tärkeämmässä asemassa. Yhteistyö viranomaisten ja kolmannen sektorin välillä on oltava saumatonta ja toista tukevaa.

9.1. Kumppanuuden ja järjestöjen roolin vahvistaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistänyt kotoutumisen kumppanuusohjelman (2020), jonka tavoitteena on edistää kotoutumisen ja yhteiskunnan vastaanottavuuden edistävän työn vaikuttavuutta. Seutukunnallisesti on laadittu Raahen seutukunnan kumppanuusasiakirja, joka on hyväksytty hyvinvointikuntayhtymässä sekä alueen kunnissa vuoden vaihteessa 2020-2021.

9.1.1. Kumppanuuden ja toimintaedellytysten kehittäminen

Kumppanuusasiakirjan mukaan järjestöyhdyshenkilöiden toimesta järjestetään vuosittain tapaaminen kuntien, hyvinvointikuntayhtymän sekä yhdistysten kesken. Tapaamisissa keskustellaan ajankohtaista asioista sekä uusista yhteistyötarpeista ja kehittämisideoista. (Raahen seutukunnallinen työryhmä, 2021, s. 3).

Kumppanuusasiakirjan laadinnan yhteydessä alueen yhdistyksille suoritettiin kysely, jossa tiedusteltiin muun muassa sitä, tarvitsevatko yhdistykset tukea monikulttuurisen toiminnan kehittämisessä. Vastaajista 42 % koki tarvitsevansa tukea. Lisäksi selvitettiin sitä, millaista yhteistyötä yhdistys toimii muiden toimijoiden kanssa.

Kuntien ja hyvinvointikuntayhtymän järjestöyhdyshenkilöt kokoavat yhteen kolmannen sektorin toimijat, jotka ovat kiinnostuneita kotoutumisen edistämiseen liittyvien toimintojen kehittämisestä. Järjestöyhteyshenkilöt luovat aktiivisesti mahdollisuuksia yhdistysten keskinäiselle yhteistyölle ja tapahtumien järjestämiselle sekä jakavat yhdistyksille tietoutta erilaisista järjestöille tarkoitetuista paikallisista tai valtakunnallisista avustuksista.

9.1.2. Asiakasohjausta tukevan yhteisen seutukunnallisen verkkosivuston valitseminen

Kotoutumisen edistäminen kuuluu kaikille. Kolmas sektori tuottaa ja kehittää erilaisia toimintoja, sekä kaikille että erikseen maahanmuuttaneille tarkoitettuja. Tapahtumista ja toiminnoista tiedottamisessa hyödynnetään eri viestintäkanavia. Keskinäistä yhteistyötä tarvitaan, jotta alueella toimivien resurssit ja osaaminen voidaan hyödyntää ja vältetään päällekkäisestä toiminnasta.

Tiedottamisessa seutukunnan alueella on käytössä muun muassa Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry:n ylläpitämä ihmiset.fi verkkosivusto, joka on osa toimeksi.fi -kokonaisuutta. Sivusto keskittyy erityisesti hyvinvointiin liittyvään toimintaan. (Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry, 2020)

Uudenmaan ELYn ylläpitää kotoutumisentukena.fi verkkosivustoa, joka on tarkoitettu kotoutumisen parissa työskenteleville tai vapaaehtoisille. Sivuston tavoitteena on kerätä yhteen tietoa erilaisista kotoutumista edistävästä toiminnoista. (Uudenmaan ELY, 2021)

Kotoutumisen parissa työskentelevät tarvitsevat työnsä tueksi helposti löydettävää ja yhteen kootua tietoa kotoutumista tukevista toiminnoista ja tapahtumista. Maakunnallinen ja valtakunnallinen näkyvyys edistää seutukunnan houkuttavuutta.

Kuntien ja hyvinvointikuntayhtymän järjestöyhdyshenkilöt yhdessä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa arvioivat erilaisten verkkosivustojen hyötyjä ja mahdollisuuksia. Arvioinnin pohjalta tehdään seutukunnallinen päätös siitä, mitä verkkosivustoa suositellaan käytettävän kotoutumisen tukeen liittyvän tiedon kokoamiseen. Järjestöyhdyshenkilöt opastavat ja kannustavat toimijoita valitun verkkosivuston käytössä sekä tiedottavat viranomaisille verkkosivustosta.

9.2. Liikunnan ja kulttuurin hyödyntäminen kotoutumisessa

Kunnan tehtävänä on luoda mahdollisuuksia liikkuu ja harrastaa (Liikuntalaki 2015/390, 5 §) sekä edistää kulttuurin ja taiteen harrastamisen keinoja (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 2019/166, 3 §). Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemassa (2021) loppuraportissa käsitellään kulttuurisuuden moninaisuuden edistämistä ja nostetaan esille toimenpide-ehdotuksia.

9.2.1. Harrastuksia esittelevien tapahtumien kehittäminen

Liikunta, ulkoilu ja luontoelämykset edistävät hyvinvointia ja tukevat kotoutumista. Seutukunnan kunnissa on tarjolla erilaisia mahdollisuuksia harrastaa ja osallistua. Toimintoja tulee aktiivisesti markkinoida myös alueella asuville maahanmuuttaneille.

Kuntien liikuntapalveluista vastaavat tahot kehittävät alueella toimivien seurojen ja maahanmuuttaneiden kanssa seutukunnallisen toimintamallin, jossa esitellään erilaisia harrastusmahdollisuuksia. Kehittämistyössä huomioidaan monikielinen ja monikanavainen viestintä sekä pohditaan keinoja, miten rohkaistaan uusia harrastajia ja mahdollisesti myös uusien lajien ohjaajia mukaan toimintaan.

9.2.2. Kirjastojen saavutettavuuden vahvistaminen verkostotyön avulla

Kuntaliitto on julkaissut (2017) Yleisten kirjastojen saavutettavuussuositukset. Raportissa nostetaan esille muun muassa viestintään ja kielivaihtoehtoihin liittyviä asioita.

Seutukunnan kirjastoilla on mahdollista huomioida erikielisten käyttäjien tarpeita ja toiveita. Haasteeksi koetaan maahanmuuttaneiden saavuttaminen ja tarpeiden selvittäminen.

Kuntien kirjastopalveluista vastaavat tahot kokoavat säännöllisesti kokoontuvan moniammatillisen verkoston. Yhteistyön avulla etsitään keinoja, jotka edistävät kirjastopalveluiden saavutettavuutta. Lisäksi verkostossa pohditaan sitä, millaisin keinoin monikielisten perheiden lasten äidinkielen

vahvistumista voitaisiin tukea. Kirjastopalvelut tarjoavat tarvittaessa verkostossa toimiville tahoille tiedonhakupalvelua liittyen esimerkiksi muunkielisiin aineistoihin.

9.2.3. Maahanmuuttajataustaisten kulttuurialan toimijoiden osaamisen hyödyntäminen

Kuntien kulttuuritoimesta ja tapahtumajärjestelyistä vastaavat tahot tarjoavat maahanmuuttaneille aktiivisesti mahdollisuuksia toteuttaa omia tapahtumia, taidenäyttelyitä tai konsertteja. Lisäksi maahanmuuttaneiden kouluttajaosaamista hyödynnetään kulttuurialan kurssien tai työpajojen järjestämisessä.

9.3. Vapaaehtoisuuden vahvistaminen

Valtakunnalliset ja paikalliset toimijat kehittävät vapaaehtoisuuteen ja vertaisuuteen liittyviä toimintamalleja. Esimerkiksi Suomen Pakolaisapu ja Suomen Punainen Risti ovat kehittäneet vertais- ja vapaaehtoistoimintaa jo vuosikymmenten ajan. Myös muilla toimijoilla on hyväksi koettuja toimintamalleja.

Toisen ihmisen auttaminen on monelle maahanmuuttaneelle keskeinen arvo ja vapaaehtoisena toiminen tärkeää. Lisäksi vapaaehtoistoiminnan kautta maahanmuuttanut saa mahdollisuuden oppia suomen kieltä ja tutustua alueella asuviin.

Järjestöjen ja muiden toimijoiden lisäksi seutukunnalla toimivien hankkeiden kautta tulee kehittää vapaaehtoistoiminnan muotoja ja pohtia esimerkiksi vapaaehtoisille suunnattujen koulutusten avaamista myös heikommin suomea osaaville. Kehittämisen lisäksi hyväksi koettuja toimintamalleja tulee aktiivisesti juurruttaa osaksi seutukunnan vapaaehtoistoimintaa.

Liite 1. Kotouttamisohjelman laadintaan osallistuneet

Päälaativäryöryhmä

toimialapäällikkö rehtori	Milka Grekula Jaana Ritola	Koulutuskunta- yhtymä Brahe
maahanmuuttoasiantuntija	Erja Leppälä	ELY
toiminnanjohtaja	Sari Havela-Hiitola	Raahen Kansalaistaloyhdistys Jyty ry
projektipäällikkö, asiantuntijaedustaja kunnanhallituksen edustaja sivistystoimenjohtaja	Katinka Käyhkö Päivi Niemelä Antero Tervonen	Pyhäjoki Pyhäjoki Pyhäjoki
Raahen-opiston rehtori markkinointisihteeri projektipäällikkö työllisyydenhoidon päällikkö	Ritva Mattila Aira Meriruoko Arexie Rönkä Antti Vainiokangas	Raahen Raahen Raahen Raahen
perhe- ja psykososiaalisten palvelujen tulosalueen johtaja sosiaaliohjaaja projektikoordinaattori	Elisa Roimaa Hanna Sippala Sonja Sulkakoski	RASHKY RASHKY RASHKY
projektityöntekijä päiväkodin johtaja erityisluokanopettaja kirjastotoimenjohtaja nuoriso-ohjaaja liikuntasihiteeri	Jacqueline Aguilera Anne Heikkilä Anne Heilala-Tervo Tuula Kuoppamäki Elina Matkaselkä Marko Äijälä	Siikajoki Siikajoki Siikajoki Siikajoki Siikajoki Siikajoki
vapaaehtoinen sosiaaliohjaaja	Milla Liljeroos Anitta Ravaska	SPR Raahen SPR VOK
palveluesimies	Jussi Leponiemi	TE-toimisto

Työllistymisen ja osaamisen sekä neuvonnan ja ohjaustoiminnan -ryhmä

toimialapäällikkö	Milka Grekula	Koulutuskuntayhtymä Brahe
maahanmuuttoasiantuntija	Erja Leppälä	ELY
toiminnanjohtaja	Sari Havela-Hiitola	Raahen Kansalaistaloyhdistys Jyty ry
kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja	Janne Sirkka	Pyhäjoki
projektipäällikkö, asiantuntijaedustaja	Katinka Käyhkö	Pyhäjoki
projektikoordinaattori	Jaana Hautamäki	Raahe
työhönvalmentaja	Birgitta Lahti	Raahe
Raahe-opiston rehtori	Ritva Mattila	Raahe
markkinointisihteeri	Aira Meriruoko	Raahe
projektipäällikkö	Arexie Rönkä	Raahe
työllisyydenhoidon päällikkö	Antti Vainiokangas	Raahe
projektikoordinaattori	Sonja Sulkakoski	RASHKY
työllisyyskoordinaattori	Veera Karvonen	Siikajoki
palveluesimies	Jussi Leponiemi	TE-toimisto

Hyvinvoinnin ja terveyden sekä asumisen ja turvallisuuden -ryhmä

ohjaaja	Marianne Markus	Ensi- ja turvakoti
peruskoulun rehtori	Johanna Tupila	Pyhäjoki
projektityöntekijä	Terhi Virkkunen	Pyhäjoki
varhaiserityisopettaja	Kaisamaria Kakkuri	Raahe
terveydenhoitaja	Heidi Korpela	RASHKY
sosiaali-ohjaaja	Anne Kujansuu	RASHKY
perhetyön palveluesimies	Mirva Kuosmanen	RASHKY
terveydenhoitaja	Eveliina Lehto	RASHKY
sosiaali-ohjaaja	Hanna Sippala	RASHKY
hammashoitaja	Heidi Tuomaala	RASHKY
terveydenhoitaja	Petra Ylikulju	RASHKY
asumisneuvoja	Niko Toivola	Raahen Seudun Asuntosäätö
päiväkodin johtaja	Anne Heikkilä	Siikajoki
erityisluokanopettaja	Anne Heilala-Tervo	Siikajoki
sosiaali-ohjaaja	Anitta Ravaska	SPR VOK

Vapaa-ajan ja sosiaalisten suhteiden -ryhmä

kehittämissuunnittelija	Merja Aitto-Oja	Auta Lasta ry
vapaaehtoinen	Marja Hamari	MLL Raahe
kirjastotoimenjohtaja	Heikki Lahnaoja	Pyhäjoki
kappalainen	Olli Lohi	Raahen seurakunta
kulttuurikoordinaattori	Anna Kippola	Raahe
kansalaistoiminnan ja osallisuuden päällikkö	Ari Pietarinen	Raahe
kirjastotoimenjohtaja	Tuula Kuoppamäki	Siikajoki
nuoriso-ohjaaja	Elina Matkaselkä	Siikajoki
liikuntasihiteeri	Marko Äijälä	Siikajoki
vapaaehtoinen	Milla Liljeroos	SPR Raahe
monikulttuurisuustoiminnan kehittäjä	Marika Parkkila	SPR Oulun piiri
sihteeri	Jaakko Simomaa	Toivo ry

Koordinaation kehittäminen -ryhmä

sivistystoimenjohtaja	Antero Tervonen	Pyhäjoki
varhaiskasvatuspäällikkö	Kati Haarala	Raahe
perhe- ja psykososiaalisten palvelujen		
tulosalueen johtaja	Elisa Roimaa	RASHKY
kunnanjohtaja	Pertti Severinkangas	Siikajoki

Kokemuksellinen asiantuntijaryhmä

Pyhäjoki: Larisa Apasova, Julia Peltoniemi, HHuong Rahlan- Kallio, Laima Salkauskiene, Pavel Zhitov

Liite 2. Kotouttamisohjelman vastuutahojen yhteistiedot

toimenpide	vastuutahon tiedot
Kotoutumisen koordinaatio ja koordinoija Neuvoa-antava toimielin Strategiat ja ohjelmat Neuvonta- ja ohjauspalveluiden aseointi	Pyhäjoki: kunnanjohtaja 040 359 6001
	Raahe: kaupunginjohtaja 08 439 3111 (keskus)
	Siikajoki: kunnanjohtaja 040 315 6200
	RASHKY: tulosaluejohtaja 040 135 7911
Kokemuksellinen asiantuntijuus	Pyhäjoki: elinkeinojohtaja 040 359 6007
	Raahe: kansalaistoiminnan ja osallisuuden päällikkö 040 830 3006
	Siikajoki: sivistystoimenjohtaja 040 315 6250
Selkeä ja monikielinen viestintä	Pyhäjoki: elinkeinojohtaja 040 359 6007
	Raahe: viestintäpäällikkö 040 830 3079
	Siikajoki: kunnanjohtaja 040 315 6200
	RASHKY: viestintäpäällikkö 040 135 8571
Ammattilaisten osaamisen vahvistaminen	Pyhäjoki: sivistystoimenjohtaja 040 359 6101
	Raahe: hallinto- ja henkilöstöjohtaja 040 311 0351
	Siikajoki: kunnanjohtaja 040 315 6200
	RASHKY: suunnittelija 044 439 4794
Aikuisille suunnattu mediakasvatus Kirjaston saavutettavuuteen liittyvä verkosto	Pyhäjoki: kirjastotoimenjohtaja 040 359 6170
	Raahe: palvelupäällikkö/ aikuiskirjasto 040 135 6804
	Siikajoki: sivistystoimenjohtaja 040 315 6250
Työpaikoille jalkautuva ohjausmalli	Seutukunta: työllisyysneuvonnan päällikkö 044 439 3300
Yrittäjyysneuvonnan saavutettavuus	Seutukunta: kehittämiskeskuksen johtaja 040 135 6850
Kurssien ja koulutusten monipuolistaminen	Raahe ja Pyhäjoki: Raahe - opiston rehtori 044 439 3431
	Siikajoki: sivistystoimenjohtaja 040 315 6250
Maahantuloon liittyvät terveystarkastukset	RASHKY: neuvolapalveluiden tulosyksikköjohtaja 044 439 4590
Kulttuurisen haastattelun käyttöönotto	RASHKY: avohoidon palvelupäällikkö 044 439 4610
Perhekotouttamismalli Sähköisten verkkopalveluiden opastaminen	Pyhäjoki/ varhaiskasvatus: varhaiskasvatusjohtaja 040 359 6182
	Pyhäjoki/ perusopetus: Saaren koulun rehtori 040 359 6111
	Raahe: varhaiskasvatus: varhaiskasvatuspäällikkö 044 439 3794
	Raahe/ perusopetus: opetus- ja kasvatustoimenjohtaja 040 135 6787
	Siikajoki/ varhaiskasvatus: varhaiskasvatusjohtaja 040 315 6301
	Siikajoki/ perusopetus: sivistystoimenjohtaja 040 315 6250
Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen	Pyhäjoki: sivistystoimenjohtaja 040 359 6101
	Raahe: opetus- ja kasvatustoimenjohtaja 040 135 6787
	Siikajoki: sivistystoimenjohtaja 040 315 6250
Kumppanuuden kehittäminen Yhteisen verkkoalustan käyttöönoton arviointi	Pyhäjoki: vapaa-aikaohjaaja 040 359 6104
	Raahe: työsuunnittelija 040 311 0359
	Siikajoki: sivistystoimenjohtaja 040 315 6250
	RASHKY: suunnittelija 044 439 4794
Harrastuksia esittelevä tapahtuma	Pyhäjoki: vapaa-aikaohjaaja 040 359 6104
	Raahe: markkinointisihteeri 040 130 3885
	Siikajoki: liikuntas sihteeri 040 315 6241
Maahanmuuttaneiden itsensä toteuttaminen kulttuuriesitysten mahdollistaminen	Pyhäjoki: kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja 040 359 6170
	Raahe: kulttuuripalvelupäällikkö 044 439 3330
	Siikajoki: kirjastotoimenjohtaja 040 315 6302
Asumista tukevat kuvakortit	Raahen seudun asuntosäätiön asumisneuvoja 044 506 9700
Vuokraloyhtiön henkilökunnan osaamisen vahvistaminen	Pyhäjoki: kunnanjohtaja 040 359 6001
	Raahe: kaupunginjohtaja 08 439 3111 (keskus)
	Siikajoki: kunnanjohtaja 040 315 6200
Toimintakertomuksen laadinta Monikielisen neuvonnan kehittäminen Työvoiman ulkopuolella olevien kotoutuminen Kansainvälistä suojelua saavien palvelupaketit Turvallisuuteen liittyvän tiedon edistäminen Lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisy	Seutukunta: koordinoija
	Vastaanottokeskus: sosiaalityöntekijä 040 192 5035
Kansainvälistä suojelua saavien palvelupaketit	RASHKY: aikuissosiaalityön palveluesimies 044 439 3704
	Seutukunta: työllisyysneuvonnan päällikkö 044 439 3300

Liite 3. Kooste kuntien/ seutukunnan nykytilasta liittyen kotoutumisen edistämiseen

Pyhäjoki

varhaiskasvatus: kielisuihkutukset, monikulttuurinen avoin varhaiskasvatus, kielitaitoinen henkilökunta (englanti, venäjä)

perusopetus: valmistava luokka, S2-opetus, kansainväliset hankkeet

lukio: kansainväliset hankkeet

nuorisopalvelut: toiminta avointa kaikille

liikuntapalvelut: tilojen varuskalenteri toimii myös englanniksi ja venäjäksi

kirjastopalvelut: neulekahvila ja lautapeli-illat, kansainvälinen itsepalvelukirjasto

kulttuuripalvelut: konsertti- ym. kulttuurivieraat eri maista

opistot: Raahe-opiston suomen kielen kurssi aikuisille

hankkeet: Tervetuloa Pyhäjoelle! -hanke (ESR 2019-2022) - neuvonta, yhteiset tapahtumat, opintoretket ja pienryhmät, Tandem-kieliopiskelu, kielitukipalvelu, paikallisuotsit ja harrastuskaverit

muut palvelut: Monitoimitila Monela. Kunnan infopiste palvelee myös venäjäksi. Urheiluseurojen ja yhdistysten harrastustarjonta

Siikajoki

varhaiskasvatus: Alle kouluikäisten varhaiskasvatusta päiväkotitai perhepäivähoitona. Kuntouttavaa varhaiskasvatusta. Varhaiserityisopettajan palvelut. Vasu- ja Ip-keskustelut aina tulkin välityksellä, jos tarpeen. Arjen kohtaamiset ja yhteistyö perheiden kanssa, tukea vanhemmuuteen ja tarvittaessa palveluihin ohjaus. Varhaiskasvatus on mukana monialaisessa yhteistyössä. Tällä hetkellä yhteistyökumppaneiden kanssa avoimena toimintana metsäkerho ja lapsiparkkitoimintaa lapsille.

perusopetus: valmistava opetus ja siihen liittyvät tukitoimet

lukio: Suomi toisena kielenä opetus

nuorisopalvelut: Toiminnot ovat avoimia kaikille. Toimintamuotoina: nuorisotilatyö, tapahtumat, retket, liikuntakokeilut, pienryhmät, satelliitti-palvelut (etsivä nuorisotyö, nuorten työvalmennus, yksilö- sekä ryhmäohjaus).

liikuntapalvelut: liikuntapaikkojen varaus. Kuntosalit, liikuntasalit, ulkoliikuntapaikat. Turnaukset, kerhot ja tapahtumat. Liikuntaneuvonta eli yksilö- ja ryhmäohjaus

kirjastopalvelut: monikielisen kirjaston aineiston läksyapu.

kulttuuripalvelut: palvelut avoimia kaikille.

opistot: Siikajoki - opiston kurssit ovat avoimia kaikille. Tarvittaessa kohdennettuja ja kotoutumista edistäviä kursseja.

Raahe

varhaiskasvatus: avoin päiväkotitoiminta, monikielinen ohjaus osassa päiväkotiteja, englanninkielinen mobiilipalvelu, päiväkodeilla valmiudet hoitoon kulttuuritaustasta riippumatta, yksityisen hoidon kuntalisä, kehityksen ja oppimisen tukipalvelut

perusopetus: valmistava esi- ja perusopetus, oppilaan oman äidinkielen opetus (venäjä ja dari), S2-opetus, henkilökohtainen opinto-ohjelma, pienryhmä- ja tukiovetus, osittain englanninkielinen opetus, kerhotoiminta

lukio: tutor-toiminta, opintomatkat, vaihto-oppilastointa, urheiluakatemia, Raahe esports aAcademy

Porvari- ja Kauppakoulu: yksilö- ja pienryhmäohjaus, ammatillisen erityisopettajan ja kasvatusohjaajan palvelut, urheiluakatemia, Raahe esports aAcademy

nuorisopalvelut: avoimet nuorisotilat, ohjaustoiminta ja tukipalvelut, liikuntakokeilut, -retket ja -kerhot, työpaikatoiminta, liikennepuisto

liikuntapalvelut: yksilöllinen liikuntaneuvonta, avoimet terveystoiminnan ryhmät, tiedotus liikuntapaikoista, urheiluseurojen yhteystietolistaus

kirjastopalvelut: kirjastonkäytön opetus, kirjavinkkaus, satutuokiot ja muut tapahtumat, näyttely- ja muut tilat, pelaaminen ja musiikin kuuntelu

kulttuuripalvelut: tapahtumat ja näyttelyt, kulttuuriväestökäytökset

opistot: kielenopetus, laaja kurssitoiminta (100+ vuosittain), taiteen ja musiikin perusopetus, musiikkileikkikoulu, konserttitoiminta

muut palvelut: PerhePooki-toiminta, Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopiston kurssitoiminta

Seutukunta

Koulutuskuntayhtymä Brahe

ammattilliseen peruskoulutukseen, valmentava Valma-koulutus, tutkinto-opiskelijoiden S2-opetus ja kehittämishankkeet

Kuntakokeilu

Alkuhaastattelu, kielitestit, kotoutumiskoulutukset, työkoikeilumahdollisuudet

Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymä

InfoFinland.fi

sosiaalipalvelut: maahanmuuttaneiden palveluohjaus ja kotoutumissuunnitelmien laadinta yhteistyössä TE-toimiston ja kuntakokeilun kanssa, pakolaisten vastaanottojärjestelyt ja taloudellinen tuki sekä sosiaalityön palvelut, traumaattisten kokemusten omaavien auttaminen yhteistyössä Oulun Diakonissalaitoksen kanssa

terveyspalvelut: NettiRassi, Hyvinvointipiste NeuvoRassi, työttömien terveystarkastukset

hankkeet: Maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalveluiden koordinaation käynnistäminen Raahen seudulla -hanke (TEM 2020-2021)

-neuvonta, ryhmätoiminta, koulutus, verkostotyö

Raahen seudun kehitys

Neuvontapalvelut yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen, koulutukset, tiedonvälitys ja verkostoituminen

hankkeet: Peili S221794 (ESR 2019-2022/ seutukunta), Hyvän arjen askeleet (ESR 2019-2021/ Raahe + Siikajoki)

Lainatut lähteet

- Castaneda, A.;& Kuusio, H. (2019). Sosiaalinen hyvinvointi, kotoutuminen ja terveys sekä näiden väliset yhteydet Suomen ulkomailla syntyneessä väestössä. Teoksessa V. Kazi;A. Alitolppa-Niitamo;& A. Kaihovaara, *Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019. Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10* (ss. 121-132). Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Haettu 23. 2. 2021 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-487-7>
- Hallintolaki. (2003/ 434). Haettu 22. 3. 2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>
- Jauhola, L.;Karinen, R.;Kortelainen, J.;& Luukkonen, T. (2020). *Työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttaja-asiakkaiden ohjaus ja palvelut kunnissa*. Haettu 16. 4. 2021 osoitteesta Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisut: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-534-8>
- Kansalaisopistojen liitto KoL. (2018). *Suositus kansalaisopistojen lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmaksi*. Helsinki: Grano Oy. Haettu 14. 4. 2021 osoitteesta https://kansalaisopistojenliitto.fi/wp-content/uploads/2018/01/Suositus_kansalaisopistojen_lukutaitokoulutuksen_opetussuunnitelma_ksi_2018.pdf
- Kuntalaki. (2015/ 410). Haettu 22. 3. 2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410>
- Kuntaliitto. (2017). *Yleisten kirjastojen saavutettavuussuositus*. Helsinki: Suomen Kuntaliitto. Haettu 3. 4. 2021 osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2017/1754-yleisten-kirjastojen-saavutettavuussuositus>
- Kuusio , H.;& Koponen, P. (2019). Lääkärin vastaanottopalvelujen koettu tarve ulkomaalaistaustaisten kokemuksissa Suomessa. Teoksessa V. Kazi;A. Alitolppa-Niitamo;& A. Kaihovaara , *Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10* (ss. 143-152). Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Haettu 14. 4. 2021 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-487-7>
- Kuusio, H.;Seppänen, A.;Jokela, S.;Somersalo, L.;& Lilja, E. (2019). *Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa . FinMonik tutkimus 2018-2019*. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 23. 2. 2021 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-034-1>
- Laki kotoutumisen edistämisestä. (2010/ 1386). Haettu 14. 2. 2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>
- Laki kuntien kulttuuritoiminnasta. (2019/ 166). Haettu 3. 4. 2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2019/20190166>
- Laki yleisistä kirjastoista. (2016/ 1492). Haettu 20. 4. 2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161492>
- Liikuntalaki. (2015/ 390). Haettu 3. 4. 2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150390>
- Nuorisolaki. (1285/ 2016). Haettu 3. 4. 2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161285>
- Oikeusministeriö. (2021). *Rasismmin vastainen ja hyvien väestösuhteiden toimintaohjelma*. Haettu 2. 5. 2021 osoitteesta Hankkeet ja säädösvalmistelu: <https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM065:00/2020>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2021). *Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi. Kulttuuripolitiikka, maahanmuuttajat ja kulttuurisen moninaisuuden edistäminen - työryhmän loppuraportti*. Haettu 14. 5. 2021 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-872-4>
- Opetushallitus. (2017). *Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2017*. Haettu 14. 4. 2021 osoitteesta

- https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/aikuisten_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2017.pdf
- Perusopetuslaki. (1998/ 628). Haettu 30. 3. 2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>
- Perustuslaki. (1999/ 731). Haettu 14. 4. 2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Pitkänen, V.;Saukkonen, P.;& Westinen, J. (2019). *Samaa vai eri maata. Tutkimus viiden eri kieliryhmän arvoista ja asenteista Suomessa*. e2. Haettu 14. 4. 2021 osoitteesta <https://www.e2.fi/hankkeet-ja-julkaisut/julkaisut/samaa-vai-eri-maata-tutkimus-viiden-kieliryhman-arvoista-ja-asenteista-suomessa.html>
- Pohjanmaan liitto. (2019). *Hyvä alku Pohjanmaalla*. Haettu 14. 2. 2021 osoitteesta Aluekehitys ja hankkeet/ Liiton omat hankkeet: <https://www.obotnia.fi/fi/aluekehitys-ja-rahoitus/liiton-omat-hankkeet/hyva-alku-pohjanmaalla/>
- Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry. (2020). *Tietoa palvelusta*. Haettu 12. 3. 2021 osoitteesta ihmiset.fi: <https://www.ihimiset.fi/tietoa-palvelusta/>
- Raahen seutukunnallinen työryhmä. (2021). *Raahen seutukunnan kumppanuusasiakirja*. Haettu 12. 3. 2021 osoitteesta <http://gov.raahe.fi/djulkaisu/kokous/20212962-12-1.PDF>
- Rikoslaki. (1889/ 35). Haettu 14. 4. 2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>
- Ruuskanen, E. (2020). *Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma vuosille 2020-2023*. Helsinki: Oikeusministeriö. Haettu 14. 4. 2021 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-835-6>
- Sitra. (12. 2 2021). *Demokratikokeilujen loppukiri hämöttää - artikkeli*. Haettu 22. 3. 2021 osoitteesta Artikkelit: <https://www.sitra.fi/artikkelit/demokratiakokeilujen-loppukiri-haamottaa/>
- Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö (SPEK). (2021). *Osallistava turvallisuus maahanmuuttajille - hanke*. Haettu 21. 5. 2021 osoitteesta Turvallisuushankkeet: <https://www.spek.fi/vaikuttaminen/turvallisuushankkeet/maahanmuuttajien-asumisturvallisuus/>
- Suomen virallinen tilasto (SVT). (2020). *Väestörakenne*. Haettu 2. 5. 2021 osoitteesta Kieli sukupuolen mukaan kunnittain, 1990-2020: <http://www.stat.fi/til/vaerak/meta.htm>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2018). *Terveys- ja hyvinvointi-indikaattoreita syntyperän mukaan*. Haettu 20. 3. 2021 osoitteesta Kouluterveyskyselyn tuloksia: www.terveytemme.fi
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2. 7. 2020). *Maahanmuuttajalasten ja -nuorten terveys- ja hyvinvointi*. Haettu 30. 4. 2021 osoitteesta Tutkimus ja kehittäminen: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittäminen/tutkimukset-ja-hankkeet/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointitutkimus-maamu-/etnokids-ja-nuorten-kotoutumisen-indikaattorit-hanke>
- Terveydenhuoltolaki. (2010/ 1326). Haettu 23. 2. 2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (2020). *Kumppanuusohjelma johdattaa kohti inklusiivista yhteiskuntaa*. Haettu 12. 3. 2021 osoitteesta kotouttaminen.fi: <https://kotouttaminen.fi/kumppanuusohjelma>
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (2020). *Työelämän monimuotoisuutta ja inklusiivisuutta maahan muuttaneiden näkökulmasta edistävä toimenpideohjelma*. Haettu 23. 4. 2021 osoitteesta <https://tem.fi/hankesivu?tunnus=TEM121:00/2020>
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (2020). *Valtioneuvoston selonteko kotouttamistoimien uudistamistarpeista*. Haettu 14. 2. 2021 osoitteesta Hankkeet ja säädösvalmistelu: <https://tem.fi/hankesivu?tunnus=TEM014:00/2020>

- Työ- ja elinkeinoministeriö. (2020). *Yrittäjyysstrategia*. Haettu 14. 5. 2021 osoitteesta Hankkeet ja säädösvalmistelu: <https://tem.fi/hankesivu?tunnus=TEM097:00/2019>
- Ulkomaalaislaki. (2004/ 301). Haettu 8. 3. 2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>
- Uudenmaan ELY. (2021). *kotoutumisentukena.fi*. Haettu 12. 3. 2021 osoitteesta <https://kotoutumisentukena.fi/etusivu>
- Varhaiskasvatuslaki. (2018/ 540). Haettu 30. 3. 2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>
- Yhdenvertaisuuslaki. (2014/ 1325). Haettu 22. 3. 2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141325>
- Yleisten kirjastojen neuvosto. (11. 4 2019). Pöytäkirja 1/2019. Haettu 14. 5. 2021 osoitteesta www.kirjastot.fi/neuvosto/poytakirjat/1_2019
- Ympäristöministeriö. (2020). *Asuntopoliittinen kehittämisohjelma. Työryhmän raportti*. Ympäristöministeriö. Haettu 14. 4. 2021 osoitteesta https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/3b428af5-864f-4bb9-b591-276ebfa46ec9/b3103768-d1ff-45a7-8db9-0cddc7e4cba3/RAPORTTI_20201222062436.pdf